

e-ISSN 3083-6018

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК: економіко-правові проблеми

<https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel>

Оцінка фіскальної ефективності системи адміністрування податкових платежів в Україні

Мар'яна М. Поляк-Свергун 1*

Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва і бізнесу Західноукраїнського національного університету (Україна). Доцент кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін, к. е. н., доцент

* Автор-кореспондент, e-mail: eva_svergun@ukr.net

СТАТТЯ

АНОТАЦІЯ

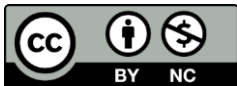
Дослідниця

DOI:

[10.70651/3083-6018/2025.1.04](https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.1.04)

Авторське право

© 2025 автора

Цей твір ліцензовано на умовах Ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства – Некомерційна 4.0 Міжнародна» (CC BY-NC 4.0).

У статті аналізуються теоретичні основи організації адміністрування податків в Україні, їх загальна характеристика, права, обов'язки та відповідальність контролюючих органів. Актуальність цієї теми можна обґрунтувати кількома важливими аспектами. По-перше, вона безпосередньо пов'язана з фінансовою стабільністю держави, оскільки ефективні збори податків є основним джерелом доходів державного бюджету. По-друге, оцінка ефективності податкового адміністрування дає можливість виявити потенційні шляхи для його вдосконалення, зменшення рівня корупції та стимулювання розвитку бізнес-середовища. Такий аналіз може стати важливим інструментом для удосконалення податкової політики та сприяння економічному зростанню. Метою цього дослідження є оцінка ефективності адміністрування податків в Україні, а також розробка рекомендацій для вдосконалення податкової системи з огляду на забезпечення стабільних і належних доходів до державного бюджету та сприяння сталому економічному зростанню країни. Дослідження спрямоване на удосконалення фіскальної ефективності податкових платежів в Україні. У дослідженні теоретичних аспектів розвитку фіскального адміністрування в Україні застосовано низку методів, таких як аналіз, синтез, індукція, дедукція, наукове узагальнення та порівняння. Для оцінки ефективності та результативності адміністрування податків застосовувалися статистичні методи. На сьогодні економіка України, разом із податковою системою, стикається з численними викликами, зокрема через військові дії та пришвидшену інтеграцію в міжнародний фінансовий простір. Ці фактори вимагають прискорення процесів цифровізації в сфері оподаткування, пошуку нових підходів до проведення податкового контролю та підвищення якості адміністративної роботи податкових органів. Всі ці обставини роблять особливо актуальним дослідження фіскальних аспектів адміністрування податків і зборів, а також стратегічних напрямів розвитку національної системи фіскального адміністрування. У висновках зазначено, що фіскальне адміністрування має за мету регулювання господарських відносин та процесів через застосування різноманітних стимулів і важелів, спрямованих на забезпечення виконання довгострокових завдань, досягнення стратегічних цілей та прискорення темпів соціально-культурного та економічного розвитку країни.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

адміністрування податків, фіскальне адміністрування, податковий контроль, бюджетний процес, податкові платежі, диджиталізація, податки, доходи, система оподаткування.

e-ISSN 3083-6018

SOCIAL DEVELOPMENT: Economic and Legal Issues

<https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel>

Assessment of Fiscal Efficiency of the Tax Payment Administration System in Ukraine

Mariana Polyak-Svergun 1*

Chortkiv Educational and Scientific Institute of Entrepreneurship and Business, West Ukrainian National University (Ukraine). Associate Professor at the Department of Fundamental and Special Disciplines, PhD in Economics, Associate Professor

* **Corresponding Author**, e-mail: eva_svergun@ukr.net

ARTICLE INFO

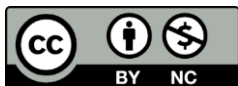
ABSTRACT

Research Article

DOI:

[10.70651/3083-6018/2025.1.04](https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.1.04)

Copyright © 2025
by author

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

This article analyzes the theoretical foundations of tax administration organization in Ukraine, their general characteristics, rights, obligations, and responsibilities of controlling authorities. The relevance of this topic can be justified by several important aspects. First, it is directly related to the financial stability of the state, as effective tax collection is the primary source of revenue for the state budget. Second, assessing the effectiveness of tax administration provides the opportunity to identify potential ways to improve it, reduce corruption, and stimulate the development of the business environment. Such an analysis can be an important tool for improving tax policy and promoting economic growth. The purpose of this research is to evaluate the effectiveness of tax administration in Ukraine and to develop recommendations for improving the tax system in terms of ensuring stable and adequate revenue for the state budget and supporting sustainable economic growth in the country. The study aims to improve the fiscal efficiency of tax payments in Ukraine. In the research of theoretical aspects of fiscal administration development in Ukraine, several methods were applied, such as analysis, synthesis, induction, deduction, scientific generalization, and comparison. Statistical methods were used to assess the effectiveness and results of tax administration. In modern conditions, tax and fee administration is a dynamic process that is constantly changing according to new economic and political realities. The quality of its implementation directly depends on the activities of the state tax service, in particular, on the effectiveness of using tax regulation tools and conducting tax control. Through the administration of tax payments, the main portion of revenue flows into the budget, allowing the implementation of state fiscal policy. Today, the economy of Ukraine, along with the tax system, faces numerous challenges, particularly due to military actions and accelerated integration into the international financial space. These factors require the acceleration of digitization processes in taxation, the search for new approaches to conducting tax control, and the improvement of administrative work of tax authorities. All these circumstances make the study of fiscal aspects of tax and fee administration, as well as the strategic directions for the development of the national fiscal administration system, particularly relevant. The conclusions state that fiscal administration aims to regulate economic relations and processes through the use of various incentives and levers aimed at ensuring the achievement of long-term objectives, strategic goals, and accelerating the pace of social, cultural, and economic development of the country.

KEYWORDS

tax administration, fiscal administration, tax control, budget process, tax payments, digitalization, taxes, revenue, tax system.

1. Вступ

Необхідність дослідження ефективності адміністрування податків в Україні обумовлена зростаючими громадськими вимогами для створення нової, ефективної системи адміністрування, зокрема в сфері оподаткування. В умовах війни та післявоєнного періоду проблема ефективності адміністрування податків стає ще більш актуальною, оскільки це питання безпосередньо впливає на здатність держави забезпечувати свої базові потреби та сприяти відновленню економіки. Податкове адміністрування є основою для функціонування економічної системи та забезпечення фінансової стабільності країни.

Перш за все, це питання пов'язане з фінансовою стабільністю держави, оскільки ефективне збирання податків є основним джерелом доходів для бюджету. Без належного адміністрування податкових платежів державі буде важко виконувати свої зобов'язання перед громадянами та підприємствами. Оцінка ефективності податкового адміністрування дає змогу виявити слабкі місця в системі, знайти шляхи покращення процесів збору податків, зменшити рівень корупції та створити сприятливі умови для розвитку бізнесу. Такі дослідження можуть стати основою для подальшого вдосконалення податкової політики, що в свою чергу сприятиме економічному зростанню.

Важливою складовою є й виконання Україною зобов'язань, спрямованих на інтеграцію в Європейський Союз, що вимагає побудови справедливої, ефективної та прозорої податкової системи. Це не тільки підвищує інвестиційну привабливість країни, але й забезпечує необхідні умови для розвитку підприємництва, створюючи передбачувану та стабільну податкову політику. Крім того, одна з основних цілей – зниження тіньової економіки та розширення податкової бази, що допоможе забезпечити фінансову стабільність держави в умовах глобалізації.

Для того, щоб досягти бажаних результатів, удосконалення податкової системи має повинно бути взаємопов'язаним з іншими організаційними і законодавчими реформами, такими як залучення інвестицій, стимулювання розвитку національної економіки та зменшення бідності через підвищення реальних доходів населення. Це дозволить не лише підвищити конкурентоспроможність вітчизняної продукції, а й скоротити бюджетний дефіцит. У свою чергу, це розширить податкову базу і дасть змогу зібрати більше коштів на розвиток інфраструктури та соціальні програми.

В умовах постійних змін у глобальній економіці Україні необхідно активно адаптувати свою податкову систему до нових реалій. Відповідно, податкові органи мають розвивати ефективні методи збору та обробки інформації про платників податків, щоб забезпечити належний контроль за їх діяльністю. Це вимагає використання сучасних технологій, таких як автоматизація процесів, електронні декларації та інші інструменти, які дозволяють знизити рівень адміністративних витрат і підвищити ефективність збору податків.

Безпека і прозорість податкових процедур є важливими елементами в боротьбі з ухиленням від сплати податків і мінімізацією корупційних схем. Крім того, забезпечення належного адміністрування податків допоможе створити рівні умови для усіх учасників ринку, що важливо для підтримки справедливої конкуренції. Успішне адміністрування також має на меті підвищення довіри громадян до держави та сприяння більшій готовності платити податки.

Ефективне податкове адміністрування необхідне для розвитку соціальних програм, оскільки збір податків є основним джерелом фінансування для багатьох державних ініціатив. Це особливо важливо в умовах, коли відновлення країни після війни вимагає значних фінансових ресурсів. Держава повинна забезпечити постійну адаптацію податкової системи до нових економічних викликів, щоб гарантувати її ефективність і стабільність у довгостроковій перспективі.

2. Огляд літературних джерел

Проблеми розвитку фіскального адміністрування в Україні та світі досліджували багато вітчизняних і зарубіжних вчених. Їхні наукові праці значно сприяли розвитку теорії та практики фіскального адміністрування, а також розкрили важливі аспекти, що пов'язані з податковою політикою, адмініструванням податкових платежів, фіскальним контролем та боротьбою з

ухиленням від сплати податків. Це дозволяє здійснювати більш точні оцінки ефективності податкових органів і знаходити шляхи для подальшого вдосконалення податкової системи.

П. Бечко та ін. у своїй праці зазначають важливість проведення глибокого аналізу податкових процесів та необхідність постійного вдосконалення фіскальної політики для забезпечення фінансової стабільності держави [2]. І. Мигасюк приділяє увагу дослідженню корупційних ризиків, які виникають у процесі адміністрування податків, і пропонує низку заходів для їх мінімізації [6]. В. Поколодний, О. Поколодна та Я. Камаєва зосереджуються на аспектах оптимізації податкового контролю та впровадженні новітніх інформаційних технологій для підвищення ефективності адміністрування податків [8].

В. Мельник і В. Руденко також вказують на важливість міжнародного співробітництва в галузі податкового адміністрування, оскільки ефективність збору податків залежить не тільки від національних органів, а й від глобальних трендів та стандартів, таких як стандарти ОЕСР і податкові угоди між державами. Автори досліджують вплив економічних та політичних факторів на податкову систему і пропонують нові механізми для реформування податкової системи в умовах глобалізації [5].

Т. Томнюк розглядає роль податкових органів у боротьбі з нелегальними фінансовими потоками та ухиленням від сплати податків [10]. В. Антоненко та ін. пропонують аналізувати вплив фіскального адміністрування на соціально-економічну стабільність країни, звертаючи увагу на взаємозв'язок між податковою політикою та економічним розвитком [1].

Ці дослідження стали основою для розробки нових підходів до податкової реформи, що допомагають податковим органам більш ефективно взаємодіяти з платниками податків та забезпечувати стабільні надходження до державного бюджету. Одним з важливих аспектів є використання сучасних інформаційних технологій, які дозволяють оптимізувати процеси збору податків, зменшити адміністративні витрати та забезпечити кращий контроль за дотриманням податкового законодавства.

Важливим елементом досліджень є також питання боротьби з ухиленням від податків, яке є актуальним для багатьох країн, зокрема для України. Тому значну увагу приділено питанням вдосконалення податкового контролю, автоматизації перевірок та використанню аналітики для виявлення порушень. Крім того, дослідження сприяють розробці рекомендацій щодо вдосконалення податкової політики, зокрема щодо скорочення тіньової економіки та підвищення прозорості податкової системи.

Отже, праці вітчизняних та зарубіжних вчених допомогли сформувати новий погляд на податкове адміністрування, що враховує сучасні економічні умови, глобалізацію і розвиток технологій. Ці дослідження продовжують залишатися важливим джерелом для подальших наукових робіт і реформаційних ініціатив в галузі податкового адміністрування, що сприятимуть сталому економічному розвитку.

3. Постановка завдання

Метою дослідження є оцінка фіскальної ефективності системи адміністрування податкових платежів в Україні, виявлення її сильних та слабких сторін, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення процесу збору податків. Дослідження має на меті визначити вплив існуючої системи адміністрування на фінансову стабільність держави, забезпечення належних доходів до бюджету та сприяння економічному зростанню. Крім того, воно передбачає аналіз використання сучасних технологій та інструментів у податковому адмініструванні, оцінку ефективності податкового контролю та виявлення можливих шляхів для покращення податкової політики з урахуванням міжнародного досвіду та специфіки національної економіки.

4. Методи та матеріали

Для отримання більш глибокого розуміння ефективності податкової системи важливим є використання методу експертних оцінок, що включає опитування фахівців у галузі податкового адміністрування, економістів, представників бізнесу та державних органів. Це дозволяє зібрати думки експертів щодо проблемних аспектів адміністрування податків та знайти шляхи для їхнього вирішення.

Основним джерелом матеріалів є офіційна статистика від органів державної податкової служби та Міністерства фінансів України, що включає дані щодо обсягів податкових надходжень, рівня податкових ставок, ефективності податкового контролю та інші статистичні показники. Ці дані використовуються для вивчення тенденцій у сфері податкового адміністрування та оцінки фіскальної ефективності.

Значну роль у дослідженні відіграють нормативно-правові акти, зокрема Податковий кодекс України, інші законодавчі акти та нормативні документи, що регулюють діяльність податкових органів, податкові ставки, механізми збору податків та здійснення податкового контролю. Ці акти є основою для аналізу правового забезпечення податкового адміністрування та його відповідності вимогам міжнародних стандартів.

Не менш важливими є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених у галузі податкового адміністрування, які допомагають оцінити сучасні підходи до податкового контролю, аналізу податкових систем інших країн, а також виявлення можливих шляхів удосконалення податкової політики.

5. Результати та обговорення

Ефективність адміністрування податків визначається здатністю державних органів здійснювати збір податків у повному обсязі, одночасно мінімізуючи витрати та навантаження на бізнес і населення. Це означає, що податкові органи повинні мати розвинену та дієву систему адміністрування, яка гарантує точність і своєчасність збору податків, а також забезпечує належний контроль за їх справлянням. Ключовим аспектом є також мінімізація витрат для платників податків, що дозволяє створити сприятливі умови для розвитку бізнесу і економіки в цілому.

Ефективність системи адміністрування податків також полягає у відповідності до національного та міжнародного законодавства, що гарантує прозорість процесу оподаткування. Важливим елементом є запобігання зловживанням і корупційним проявам у податковій сфері, що можливо завдяки наявності чіткої системи контролю за правильністю сплати податків та верифікації податкових зобов'язань платників. Це вимагає впровадження сучасних процедур та методів збору податків, що сприяють мінімізації ризиків ухилення від сплати податків і податкових шахрайств.

Крім того, ефективність адміністрування податків є важливою складовою економічного розвитку держави, оскільки вона забезпечує стабільні надходження до бюджету, що є необхідною умовою для фінансування інфраструктурних проектів, соціальних ініціатив та підвищення добробуту громадян. Висока ефективність податкового адміністрування дозволяє країні залучати достатньо коштів для фінансування широкого спектра державних програм, що сприяють розвитку економіки та покращенню якості життя населення. Це, у свою чергу, зміцнює довіру до податкової системи і підвищує інвестиційну привабливість держави.

В умовах сучасної цифровізації важливою складовою ефективного адміністрування є впровадження новітніх інформаційних технологій та електронних систем, які знижують рівень бюрократії та підвищують оперативність збору і обробки податкової інформації. Використання цифрових технологій дозволяє значно спростити процес податкового адміністрування, зменшити адміністративні витрати, а також забезпечити більшу прозорість у взаємодії між податковими органами та платниками податків. Впровадження електронних сервісів допомагає знизити ймовірність помилок і зловживань, прискорюючи процес обробки податкових декларацій і здійснення платежів. Тому системи автоматизації і цифровізації є важливими кроками на шляху до вдосконалення податкової політики і підвищення її ефективності.

Аналіз надходжень податкових платежів до державного бюджету є ключовим етапом в оцінці фінансової стійкості та ефективності держави. Податки є основним джерелом доходів держави та визначають можливості для виконання соціальних та економічних функцій. Це процес збору податків від платників з метою фінансування різноманітних галузей державного сектору, включаючи освіту, охорону здоров'я, інфраструктуру, оборону і багато інших. Аналіз цього процесу дозволяє розкрити ряд аспектів, починаючи від обсягів надходжень та закінчуючи ефективністю системи адміністрування податків.

Основні аспекти та переваги ефективного адміністрування податків включають таке:

1. Збір достатньої кількості доходів. Ефективне адміністрування податків допомагає державі збирати достатню кількість доходів для виконання своїх функцій та програм. Це важливо для забезпечення фінансової стабільності та сталого розвитку.

2. Зменшення недооцінювання та ухилення від оподаткування. Ефективна система контролю та аудиту допомагає запобігати недооцінюванню податкової бази і ухиленню від сплати податків, що забезпечує більше грошей в бюджеті.

3. Підвищення довіри до податкової системи. Якщо платники податків вірять, що система оподаткування справедлива і ефективна, то вони більше схильні дотримуватися податкового законодавства.

4. Розвиток інфраструктури та соціальних програм. Доходи, зібрані з податків, використовуються для розвитку інфраструктури, надання соціальних послуг, забезпечення безпеки та інших важливих державних функцій.

5. Зменшення державного боргу. Ефективне адміністрування податків може допомогти зменшити потребу у запозиченнях та зменшити державний борг.

6. Стимулювання економічного розвитку. Послідовна та ефективна податкова політика може стимулювати економічний розвиток, збільшуючи інвестиції та створюючи робочі місця.

Податкова політика як інструмент реалізації фіскально-регулюючих інтересів держави повинна відповідати двом рівням: необхідному та достатньому. На необхідному рівні податкова політика забезпечує фінансову стабільність держави, зокрема її управлінського апарату. Без відповідності податкової політики фінансовим інтересам держава стикається з ресурсними проблемами, що унеможлиблює ефективність та результативність податкових заходів [11].

Достатній рівень ефективності передбачає, що податкова політика не лише підтримує функціонування держави, а й дозволяє використовувати її ресурси та інструменти для досягнення цілей суспільного розвитку, таких як контроль за зайнятістю, інфляцією та економічним зростанням. Такий підхід до ефективності податкової політики не обмежується кількісною оцінкою результатів у вигляді співвідношення фактичних і запланованих доходів бюджету, а дозволяє проводити якісну оцінку податкових заходів.

Оцінювання ефективності податкової політики ускладнюється необхідністю правильно вибрати показники з великої кількості можливих варіантів, представлених у сучасних дослідженнях. Використання лише одного показника є недостатнім для повноцінного аналізу. У світовій практиці для оцінки податкової ефективності часто застосовують діагностичний тест, запропонований В. Танзі, який охоплює вісім індексів: концентрації, дисперсії, ерозії, запізнення збору, конкретності, об'єктивності, забезпечення збору податків і витрат на адміністрування. Ці індекси наведені в табл. 1.

Таблиця 1. Діагностичний тест моніторингу податкової ефективності

Показник	Сутність показника
Індекс концентрації	показує, чи забезпечується основна частина сукупних доходів за рахунок обмеженої кількості податків і ставок
Індекс ерозії	визначає, чи існують податки з незначними обсягами надходжень, які лише ускладнюють бюджетну політику в сфері доходів, або ж такі податки відсутні
Індекс запізнювання збору	відповідає на питання, чи платники податків здійснюють платежі без затримок і чи вони вносяться вчасно
Індекс конкретності	перевіряє, чи побудована податкова система на мінімальній кількості податків із чітко визначеними ставками
Індекс об'єктивності	оцінює, чи більшість податків спирається на базу оподаткування, що об'єктивно піддається вимірюванню
Індекс забезпечення збору податків	з'ясовує, чи забезпечується повна ефективність процесу стягнення податків
Індекс витрат при зборі податків	сигналізує, чи мінімізовані бюджетні витрати на адміністрування податків

Джерело: розроблено автором за даними, наведеними у [3].

Процес адміністрування податків в Україні характеризується наявністю значної кількості проблемних аспектів, що вказує на необхідність удосконалення як системи податкового адміністрування, так і податкового законодавства [1].

Адміністрування податків в Україні має свої недоліки, які впливають на ефективність збору податків і фінансову стабільність держави. Так, Україна стикається зі значним рівнем тіньової економіки, коли багато бізнесів та громадян уникають сплати податків, не включаючи свої доходи або підраховуючи їх на низькому рівні. Це призводить до втрати значних доходів для державного бюджету.

Податкова система України вважається складною через ряд чинників, включаючи різноманітні види податків, їхні ставки та велику кількість правил і винятків. Важливим елементом є також часті зміни в податковому законодавстві, що може ускладнювати розуміння та виконання вимог. Спроби спростити податкову систему та покращити її прозорість тривають, але це завдання не завжди виявляється простим через потребу в узгодженні інтересів різних секторів економіки та суспільства. Високий рівень податкових ставок можуть стимулювати громадян та бізнеси уникаючи сплати податків або шукати способи їх зменшення, що може погіршити збір податків та призвести до зменшення фінансової стабільності держави. Також податкова політика може підлягати політичним впливам, що може сприяти нерівності та несправедливості в системі оподаткування. Деякі платники податків можуть відчувати відсутність стимулів для сплати податків через недостатню доступність громадських послуг та низьку довіру до державних органів [1].

Для вирішення цих проблем Україна повинна активно впроваджувати реформи, спрямовані на поліпшення адміністрування податків, зменшення тіньової економіки, покращення контролю за корупцією та спрощення податкового законодавства. Такі заходи допоможуть підвищити ефективність збору податків, забезпечити більше ресурсів для розвитку держави та підвищити довіру громадян до системи оподаткування [7].

Важливим завданням забезпечення фінансової та фіскальної стабільності в Україні є впровадження цифрових технологій у процеси оподаткування. Цифровізація податкової сфери відкриває можливості для значних позитивних змін в Україні, дозволяючи використовувати потенціал сучасних цифрових технологій, а також врахувати досвід як національних, так і міжнародних практик. На сьогодні вже можна спостерігати результати цифровізації в податковому адмініструванні, зокрема у контексті необхідності ефективного збору великих обсягів даних для визначення податкових зобов'язань, орієнтуючись на принципи справедливості та прозорості.

Цифрова держава забезпечує рівні можливості для всіх громадян, створюючи умови для простого та зручного звітування і сплати податків, якісного податкового сервісу та ефективного адміністрування. У Державній податковій службі активно впроваджують цифрові рішення, спрямовані на надання громадянам та бізнесу доступних і зручних послуг, а також спрощення процесу сплати податків. Процес цифровізації у ДПС розпочався кілька років тому з упровадження електронних сервісів та Електронного кабінету, що стало першим кроком до модернізації податкового обслуговування [4].

Слід відзначити, що цифровізація податкового адміністрування є виявом суттєвих трансформацій у процесі управління, які генерують економічні та соціальні ефекти, сприяючи розвитку державного управління, зміцненню громадянського суспільства та покращенню умов для ведення бізнесу.

Цифрові трансформації в податковому адмініструванні відображають поступовий перехід від автоматизації окремих процесів оподаткування до більш комплексної, гнучкої та адаптивної інтеграції інноваційних цифрових технологій у систему адміністрування податків, що здатна змінити підходи до управління та прийняття рішень. У цьому контексті передбачається цифровізація діяльності податкових органів та процедур оподаткування через створення цифрових платформ для всіх учасників економічних відносин, а також підвищення професіоналізму та кваліфікації співробітників.

Цифровізація в адмініструванні податків виявляється ключовим елементом для сучасного управління фінансовими процесами. За допомогою електронної звітності, ефективного обміну інформацією та автоматизації процесів, цей підхід призводить до кількох важливих результатів:

1. Підвищення ефективності. Цифровізація робить процеси збору, обробки та аналізу фінансової інформації більш ефективними та швидкими, що призводить до оптимізації робочих потоків та економії часу.

2. Зменшення бюрократії. Електронна звітність та інші цифрові інструменти допомагають у зменшенні паперової роботи та скороченні адміністративних процедур, спрощуючи взаємодію між платниками податків і податковими органами.

3. Підвищення точності інформації. Автоматизація процесів та використання аналітичних інструментів допомагають у підвищенні точності фінансової інформації та уникненні помилок.

4. Підвищення прозорості. Електронні системи збору і обміну інформацією роблять весь процес більш прозорим для всіх сторін, забезпечуючи доступ до важливої інформації та підвищуючи рівень довіри.

5. Адаптація до нових технологій. Впровадження цифрових технологій, таких як блокчейн, допомагає адміністрації податків бути готовою до майбутніх викликів і використовувати передові інновації [7].

Усе це сприяє покращенню клімату для підприємництва та підтримує стійкий економічний розвиток через ефективне управління фінансовими ресурсами.

Основні тенденції для податкових органів включають звітність у режимі реального часу, впровадження нових технологій та обмін даними на рівні інформаційної взаємодії. Для платників податків важливими аспектами є підвищення якості основних даних, розвиток ІТ-архітектури, орієнтованої на майбутнє, та глобальний доступ до податкової інформації.

Ці трансформації мають значні наслідки, серед яких забезпечення необхідного обсягу та якості даних для виконання вимог оподаткування, адаптація та налаштування ІТ-архітектури, а також гарантування узгодженості, цілісності та прозорості інформації на рівні обміну даними між платниками податків і податковими органами. Важливою частиною цього процесу є підвищення рівня фінансової грамотності та цифрових компетенцій громадян і бізнес-середовища загалом.

6. Висновки

Аналіз ефективності податкового адміністрування є надзвичайно важливим і актуальним для кожної країни, оскільки податки є одним з основних джерел доходів державного бюджету, і їх ефективний збір та контроль відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності держави.

Оцінка фіскальної ефективності системи адміністрування податкових платежів в Україні є важливим аспектом для забезпечення стабільного економічного розвитку та фінансової стабільності держави. На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що сучасна система податкового адміністрування потребує значних удосконалень, зокрема в частині прозорості, ефективності збору податків та зниження адміністративних бар'єрів для платників податків. Водночас, численні реформи, зокрема цифровізація податкових процесів, вже дають позитивні результати, сприяючи поліпшенню взаємодії між платниками податків і податковими органами.

Одним із основних чинників фіскальної ефективності є впровадження електронних платформ та автоматизація процесів збору податків, що дозволяє значно знизити бюрократичні перепони, скоротити час на обробку декларацій та зменшити ризики помилок. Застосування таких технологій також відкриває нові можливості для забезпечення справедливого і прозорого податкового середовища, знижуючи рівень корупції та покращуючи довіру до податкової системи.

Не менш важливим аспектом є ефективний контроль за сплатою податків, який потребує вдосконалення інструментів моніторингу та підвищення кваліфікації податкових органів. Інтеграція нових методів і підходів у податкову систему сприяє більш швидкому виявленню порушень та ухилення від сплати податків, що дозволяє збільшити надходження до бюджету.

Однак, на шляху до забезпечення високої фіскальної ефективності є й певні проблеми, зокрема, недостатня інформованість платників податків, складність податкового законодавства та недосконалість механізмів правового захисту бізнесу. Для вирішення цих проблем необхідно сприяти розвитку освітніх програм, підвищенню рівня фінансової грамотності та продовжувати удосконалення податкових механізмів.

Крім того, реформування податкової системи вимагає комплексного підходу, що передбачає не тільки модернізацію технологічних засобів, але й гармонізацію податкового

законодавства з європейськими стандартами. Підвищення рівня правової визначеності та передбачуваності податкової політики стане важливим кроком для залучення інвестицій та підтримки підприємницької активності.

З огляду на виклики, з якими стикається Україна в умовах війни, податкове адміністрування має стати важливим інструментом для забезпечення фінансової стійкості держави, а також для підтримки економічного відновлення після конфлікту. Враховуючи необхідність забезпечення стабільних доходів державного бюджету, ефективність адміністрування податків повинна бути на рівні світових стандартів.

Враховання міжнародного досвіду та запровадження інноваційних підходів до адміністрування податків дозволить зменшити тіньову економіку, підвищити ефективність збору податків та сприяти збільшенню інвестиційної привабливості країни. Таким чином, оцінка фискальної ефективності системи податкового адміністрування є ключовим фактором для розвитку економіки та подальшої стабільності державних фінансів в Україні.

References

1. Antonenko, V., Lyashok, Y., Popova O., Katranji, L., & Lyashok, N. (2024). Upravlinnia podatkamy v konteksti zabezpechennia efektyvnosti, diievosti ta spravedlyvosti: perspektyvy reformuvannia opodatkuvannia v Ukraini [Tax management in the context of ensuring efficiency, effectiveness, and justice: Prospects for taxation reform in Ukraine]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2(55), 107–129. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.55.2024.4320> (in Ukrainian)
2. Bechko, P. K., Bechko, V. P., Lysa, N. V., & Ptashnyk, S. A. (2021). Podatkovi menedzhment u systemi podatkovoho administruvannia [Tax management in the tax administration system]. *Ekonomika ta derzhava – Economics and State*, (11), 79–83. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.11.79> (in Ukrainian)
3. Bohdan, T. (2022). Vykonannia biudzhetu-2022: holovni pidsumky roku [Execution of the 2022 budget: Main results of the year]. https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/545981_vikonannya_byudzhetu2022_golovn_i.html (in Ukrainian)
4. Halamay, R. Y. (2020). Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti spravliannia podatkov do biudzhativ na osnovi podatkovoho menedzhmentu [Ways to increase the effectiveness of tax collection to budgets based on tax management]. *Rehionalna ekonomika – Regional Economics*, (4), 86–92. <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-4-11> (in Ukrainian)
5. Melnyk, V. M., & Rudenko, V. V. Vplyv fiskalnoho mekhanizmu na investytsiyni rozvytok sub'iektiv hospodariuvannia u krainakh YeS i v Ukraini [The Influence of the Fiscal Mechanism on the Investment Development of Economic Entities in the EU Countries and in Ukraine]. *Problems of Economy*, 2(52), 145–162. https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2022-2_0-pages-145_162.pdf (in Ukrainian)
6. Myhasyuk, I. R. (2021). Efektyvne administruvannia podatku z dokhodu hromadian [Effective administration of personal income tax]. *Visnyk naukovykh doslidzhen publichnoho ta pryvatnoho prava – Bulletin of Scientific Research in Public and Private Law*, 31(2), 62–70 (in Ukrainian)
7. Paslavska, R. (2014). Osnovni napriamy reformuvannia vitchyznianoï systemy administruvannia podatkov [Key areas for reforming the domestic tax administration system]. *Formation of a Market Economy in Ukraine*, 31(2), 135–140 (in Ukrainian)
8. Pokolodny, V. V., Pokolodna, O. V., & Kamaieva, Y. V. (2020). Podatkovi novatsii 2015 roku [Tax innovations of 2015]. *Visnyk ekonomiky – Bulletin of Economics*, (50), 165–168 (in Ukrainian)
9. Pyroha, I. S. (2017). Optyimizatsiia podatkovoi systemy Ukrainy [Optimization of the tax system of Ukraine]. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava – Scientific Bulletin of Public and Private Law*, 6(2), 74–79. http://nvppp.in.ua/vip/2017/6/tom_2/16.pdf (in Ukrainian)
10. Tomniuk, T. L. (2022). *Podatkova systema* [Tax system]. Chernivtsi Institute of Trade and Economics, Kyiv National University of Economics and Trade. https://chtei-knteu.cv.ua/ua/content/download/nayka/monography/tomnjuk_2022.pdf (in Ukrainian)
11. Vasyuk, Y. M. (2012). Podatkovi kontrol v Ukraini v umovakh dii podatkovoho kodeksu: realii, praktychni problemy ta shliakhy modernizatsii [Tax control in Ukraine under the action of the Tax Code: Realities, practical problems, and modernization paths]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia – Current Issues of Public Administration*, (4), 51–56 (in Ukrainian)